

ROK SV. JOZEFA (4)

SV. JOZEF AJ PRÁCOU OSLAVOVAL BOHA (2. časť)

Prvotné zhodnotenie doteraz vyslovených myšlienok (v prvej časti článku) o Jozefovi a jeho práci, o jeho remesle oveľa lepšie vystihuje Svätý Otec František v apoštolskom liste *Patris corde* z 8. decembra 2020, keď celý šiesty bod venuje téme „Pracujúci otec“:

*„Ďalšia charakteristická stránka sv. Jozefa, ktorá sa vyzdvihovala už od čias prvej sociálnej encykliky *Rerum novarum* Leva XIII., bol jeho vzťah k práci. Jozef bol tesár, ktorý poctivo pracoval, aby zaistil živobytie pre svoju rodinu. Od neho sa Ježiš učil, čo znamená byť ovocie svojej práce a akú hodnotu, dôstojnosť a radosť to prináša.*

V tejto našej dobe, v ktorej sa práca znova stáva naliehavou sociálnou témou a nezamestnanosť niekedy dosahuje nebyvalých rozmerov aj v tých štátoch, ktoré sa desaťročia tešili prosperite, je nevyhnutné, aby sme si znovu uvedomili a pochopili význam dôstojnej práce, ktorej príkladným patrónom je sv. Jozef.

Práca znamená účasť na samotnom diele spásy; je príležitosťou na urýchlenie príchodu Božieho kráľovstva, na rozvinutie vlastných talentov a schopností, ktoré dávame do služby spoločnosti a bratského spoločenstva. Práca sa stáva príležitosťou nielen na vlastnú seberealizáciu, ale predovšetkým na realizáciu primárnej bunky spoločnosti, ktorou je rodina. Rodina bez zamestnania je viac vystavená ťažkostiam, napätiam, zlomom a dokonca zúfalému pokušeniu rozchodu. Ako môžeme hovoriť o ľudskej dôstojnosti bez zasadzovania sa o to, aby mal každý možnosť dôstojného živobytia?

Pracujúci človek, nech má akékoľvek zamestnanie, spolupracuje so samotným Bohom a stáva sa istým spôsobom tvorcom sveta, ktorý ho obklopuje. Kríza našich čias, ktorá je ekonomickou, sociálnou, kultúrnou a duchovnou krízou, môže byť pre všetkých výzvou, aby znovuodhalili hodnotu, význam a nutnosť práce, aby nastal nový „normálny život spoločnosti“, z ktorého nikto nebude vylúčený. Práca sv. Jozefa nám pripomína, že sám Boh, ktorý sa stal človekom, nepohrdal prácou. Nezamestnanosť, ktorá postihuje mnohých bratov a sestry a ktorá v poslednej dobe v dôsledku pandémie Covidu-19 stúpa, musí byť upozornením, aby sme prehodnotili naše priority. Prosme sv. Jozefa, robotníka, aby sme našli spôsob, ako vyjadriť svoje pevné presvedčenie, že nijaký mladý, nijaký človek, nijaká rodina nesmie byť bez práce!“ (Patris corde čl. 6)

Citovanému textu 6. článku z apoštolského listu Svätého Otca Františka *Patris corde* predchádza celkom jednoduchá veta z úvodu. Svätý Otec má na mysli svätého Jozefa, o ktorom vieme, že „bol jednoduchým tesárom“. Krátka, ale plne výstižná veta. Tieto slová apoštolského listu prišli 8. decembra 2020. Ak sa určitým premostením vrátime k počiatku pontifikátu Svätého Otca Františka, môžeme si pripomenúť, ako vyzdvihol tohto svätca práve ako robotníka, remeselníka na generálnej audiencii 1. mája 2013, teda krátko po svojom nástupe (marec 2013) do úradu pápeža. Teda v prvom roku svojho pontifikátu v deň spomienky svätého Jozefa robotníka sa venoval tomuto svätcovi a slovám, ktoré predniesol na generálnej audiencii, predchádzali tiež nádherné slová, ktoré povedal pri rannej svätej omši v dome svätej Marty. Pri generálnej audiencii poukázal na prácu ako takú, ktorá má slúžiť človekovi a nie človek práci, práca je tu pre človeka. Keď upriamuje pozornosť na Ježiša, ktorý vstupuje do ľudskej rodiny, Svätý Otec František zdôrazňuje: „súčasťou Svätej Rodiny je však aj Jozef, jeho zákonitý otec, ktorý sa o Ježiša stará a učí ho aj svojej práci“. Teda Ježiš vstupuje do rodiny, vyrastá v rodine, učí sa od Jozefa remeslu v nazaretskej dielni a zdieľa s ním všetko, čo bežný človek - prácu, námahu, spokojnosť, ale aj ťažkosti. To všetko dáva ako odpoveď na úžasnú výzvu Boha Stvoriteľa, ktorý človeka pozval k dotváraniu tejto zeme. Ale nie aby ju drancoval, ale aby ju chránil, zveľaďoval (porov. Gn 1, 28 – 2, 15). Teda práca alebo pozvanie k práci je pozvaním k dôstojnosti, k niečomu veľmi ušľachtilemu, čo potom človeka „pomazáva“, ako doslovne hovorí Svätý Otec alebo ho posväcuje. Samozrejme, že je tu príležitosť, povinnosť postarať sa o vlastné živobytie, o rodinu, ale aj možnosť prispievať k dobru spoločnosti, k dobru národa. A mnohé ťažkosti, ktoré sú vo svete a súvisia s prácou, sú bohužiaľ znova a znova opakujúcimi sa ťažkosťami - keď mnohí nemajú prácu. Prečo? Ako hovorí Svätý Otec, často kvôli prehnanému ekonomickému vnímaniu spoločnosti, ktorá sa egoisticky ženie len za ziskom a nedbá na kritériá sociálnej spravodlivosti.

Určité ťažkosti vždy boli a budú. Aj sám sv. Jozef prežíval náročné okamihy svojej práce, svojej služby. Ale zároveň prežíval blízkosť Boha, ktorý ho neopúšťal. A práve z tohto vychádza Svätý Otec, keď povzbudzuje mládež - chlapcov a dievčatá, aby brali vážne svoje študijné i pracovné povinnosti, aby neváhali pomáhať druhým, lebo tak sa buduje aj priateľstvo, ktoré neskôr pomáha v spoločnej práci, v dotváraní tvárnosti tejto zeme. Svätý Otec okrem toho vyzýva mládež aj k tomu, aby sa nebála ani obety a zbavila sa strachu, aby sa držala nádeje, lebo na horizonte je vždy svetlo. Varuje pred otrockou prácou, v ktorej osoba slúži práci namiesto toho, aby práca bola službou pre dôstojnosť osoby. Svätý Otec sa nebojí dotknúť aj ticha, určitého „silencia“, ukazujúc na Jozefa robotníka, keď on, aj Panna Mária venovali sa svojim pracovným záležitostiam aj v tichu. V takom tichu, aké je potrebné pre upriamenie pozornosti na spoločný cieľ - na Ježiša a zachovávali vo svojom srdci jednak udalosti, ktoré sa ho týkali, ale aj všetky slová ktoré počúvali od Božského dieťaťa, ktoré im bolo zverené do opatery.

Náležitú pozornosť treba venovať aj spomenutej homílii z rannej svätej omše v dome svätej Marty, na ktorej sa zúčastnili hostia z centra pomoci „Most“, ktoré sa stará o neplnoleté matky a otcov. Svätý Otec znova - jemu vlastným spôsobom - poukázal na tesárovho syna

Ježiša, a na Jozefa robotníka, od ktorého sa Ježiš učil pracovať a mohli by sme doplniť – aj zarábať na chlieb. Opakujúc slová Svätého Otca Františka, znova - práca má svoju dôstojnosť. Táto téma je veľmi, veľmi dôležitá. Bolest'ou je, že nie všetci môžu pracovať a ak spoločnosť nevytvára podmienky na to, aby ľudia mali prácu, taká spoločnosť je chorá, je nespravodlivá a ide proti samému Bohu. Lebo Boh chcel pozvaním na dotváraní tejto zeme, aby naša dôstojnosť vychádzala z práce. Moc, peniaze, kultúra, tie nám dôstojnosť nemôžu dať. Dôstojnosť dáva práca, v ktorej sa človek realizuje. Varuje aj pred nespravodlivou mzdou. Odvoláva sa na L'Osservatore Romano, denník Svätej stolice, v ktorom čítal o Bangladéši, kde robotník dostane mesačnú mzdu 38 EUR a z toho má vyžiť. To je otrocká práca! Tak sa potom u najatých robotníkov stráca vedomie dôstojnosti pracujúceho. Ved' tovar alebo výrobok je hodnotený viac ako samotný človek. Pápež vo svojom príhovore citoval rabína, ktorý rozprával príbeh o Babylonskej veži. Keď pri stavbe veže náhodne spadla jedna tehla, nastal veľký problém a bol z toho škandál: „Pozri, čo si urobil!“ Keď však náhodou padol z veže nejaký robotník, bolo to v poriadku: „Nech odpočíva v pokoji“. Tehla bola dôležitejšia ako človek. Aj keď tento príbeh povedal rabín v stredoveku, neznamená to, že stratil platnosť v súčasnosti. Preto Svätý Otec vyzýva k znovu-nájdeniu dôstojnosti človeka v jeho práci. Ale aj dôstojnosť práce, ktorá zušľacht'uje človeka, nás nenecháva na pokoji. Ak Biblia hovorí, ako sa Boh pýta: „Kain, kde je tvoj brat?“ (porov. Gn 4, 9), dnes počujeme ten istý hlas, ktorý sa nás pýta: „Kde je tvoj brat, ktorý nemá prácu? Kde je tvoj brat, ktorý vykonáva otrockú prácu?“ Je treba modliť sa za všetkých, ktorí sú vystavení takýmto nespravodlivým praktikám.

Slová Svätého Otca vypovedané na začiatku jeho pontifikátu, teraz rozšírené o apoštolský list *Patris corde*, sú slovami, ktoré viackrát zopakoval a zvýrazňuje náuku Katolíckej cirkvi o práci, o človekovi práce. A nie bezdôvodne je ako patrón dôstojnej práce dávaný do popredia práve sv. Jozef robotník. Tým, že Svätý Otec chcel akoby poukázať na určité duchovno, priam duchovnosť práce, ponúka človekovi aj pohľad na prácu, ktorá nie je výsostne fyzického charakteru a ktorá neprináša len produkty pásovej výroby alebo remeselníckeho diela. Chváli všetkých, ktorí strasú zo seba lenivosť, len aby zachytili pozvanie na dotváraní tejto zeme. Ale nie je treba zanedbať pozornosť upriamenú aj na prácu zasvätených osôb - rehoľníkov a rehoľníčok, aj kontemplatívnych, ktorí sú v kláštoroch. V očiach mnohých sa ich činnosť môže javiť ako zbytočná. Ale práve ich zotrúvanie na modlitbách, pôstoch a obetách vyprosuje celému svetu - bez ohľadu na rasu, náboženstvo, lokalitu - ich „práca“ vyprosuje, hojné Božie požehnanie. Nesmierne dôležité je, aby sme pamätali na to, že nemožno podceňovať ani obeť chorých, nevládných a tiež tých, ktorí za seba nenesú plnú zodpovednosť. Sú to predovšetkým chorí a starí, ktorí veľakrát silou modlitby a dobrým slovom dokážu znova vnieť do tohto sveta nové svetlo, nové povzbudenie, ale aj vyprosiť hojné Božie požehnanie, na ktoré tiež treba pamätať.

Ak sme hovorili aj o dôstojnosti práce a robotníka, ale aj o otrockej práci, nemožno nespomenúť dejinné vyzdvihovanie robotníckej triedy, ktorá mala byť nositeľkou nových ideí a vlády v jednotlivých krajinách. A pritom vieme, že za robotnícku triedu sa skrývali mnohí jednotlivci alebo skupiny, alebo aj idey, ktoré ich samé napokon gniavili. Falošná

predstava ich vedúcej úlohy im zaslepovala oči, hoci samozrejme, na mnohých miestach táto falošná predstava bola pretláčaná násilím, terorom a ďalšími prejavmi zla. Ak teda hodnotíme prácu ako takú a má byť tou činnosťou, ktorá zdobí človeka, nikdy nemôže byť na prvom mieste motiváciou iba zisk, aj keď dnešná doba často rozpráva o karierizme, o zisku. Tak sa vytráca - práve aj Svätým Otcom Františkom - zdôrazňovaná potreba obety spolupráce, záujmu o iného človeka, aj o toho, ktorý prácu nemá, o diela, ktoré sú konané z lásky, o diela, ktoré nie sú náležite ohodnotené a predsa sú vykonávané. Svätý Otec povzbudil aj študentov a mládež, aby sa neľakali obiet, aby sa zbavovali strachu, teda aby konali čestne, poctivo, obetavo, vytrvalo. V týchto slovách je zahrnuté to, aby nehľadali nejaké ľahké a rýchle riešenia. Ani Jozef nehľadal ľahké a rýchle riešenia, ale svedomitou a vytrvalou prácou dorábal svoj každodenný chlieb. Možno je to určitý návrat aj k tradíciám.

Ak budem hovoriť aj za seba, v tradíciách, v ktorých som bol vychovaný ja alebo mnohí ďalší, ktorí čítajú, alebo počúvajú tieto myšlienky, spomínam si, ako sme boli postupne vedení k určitým povinnostiam v rámci rodiny. Koľkou múdrosťou boli obdarení rodičia, keď nás viedli k pracovným návykom, aby sa to v našom živote stávalo čímisi samozrejším. Takto sa postupne, primerane a prirodzene „nabaľovali“ tieto návyky a s nimi súvisiace povinnosti, aby sme boli pripravení pre život. Možno tu uplatniť klasické a veľmi dôležité: „Nielen dávať ryby, ale aj naučiť chytať ryby“. Toto pomáhalo stavať ľudí do života pevne na obidve nohy. Popri múdroti o „chytaní rýb“, aj podľa hesla: „Ťažko na cvičisku, ale ľahko na bojisku“, lebo ako mladí, iste by sme sa boli radšej venovali nejakej zábave alebo športu, ako práci, ktorú nám v tej-ktorej chvíli určili rodičia a tak nám „zorganizovali“ čas. Ale dnes im za túto múdrosť veľmi ďakujeme. Tam sme sa učili aj zriekaniu, obetavosti, trpezlivosti aj vytrvalosti. Všetkému, čo je potrebné pre život. Každá práca má teda svoju dôstojnosť, čo veľmi šikovne vyjadrila obdivuhodná svätica sv. Jozefína Bakhita, dlhý čas žijúca v otroctve. Keď sa jej patriarcha Benátok pýtal, čo ona robí, dala mu jednoduchú odpoveď: „Vaša eminencia, robím to isté, čo aj vy“. Táto odpoveď kardinála v značnej miere prekvapila. Vidiac jeho rozpaky dodala: „Áno, robím to isté, čo aj vy. Lebo milujem Boha svojou prácou“. Iste veľmi krásne a veľmi múdre vyjadrenie.

Životný príklad sv. Jozefa teda povzbudzuje k nasledovaniu čností, ktoré ho charakterizovali. Pohľad na sv. Jozefa ako robotníka, remeselníka jednak oslovuje človeka práce, ale zároveň aj posúva do popredia každú úvahu o práci - o práci ako takej. O práci, ktorá je pozvaním zo strany Boha, aby sa človek sám podieľal na dotváraní tejto zeme, ale aj o práci, ktorá zabezpečuje potrebné prostriedky pre dôstojný život. No rovnako aj o práci, ako o službe a obetách v prospech iných ľudí, čo nie vždy je spoločnosťou náležite ohodnotené. Sv. Jozef je príkladom aj v tomto smere. Boh ho pozval, aby v jeho pláne zohral nesmierne dôležitú úlohu. No v očiach sveta Jozefova úloha bola často úplne nepovšimnutá. Nech je sv. Jozef patrónom i týchto - všetkých nepovšimnutých a nedocenených a pritom tak veľmi dôležitých ľudí v Božom pláne, ale aj v živote spoločnosti. Ako príklad možno uviesť časté nedocenenie materinskej lásky a obety v

porovnaní s pozornosťou venovanou niektorým modelkám, herečkám, političkám a pod. Vyznelo by to veľmi idealisticky, keby sme pre každú milujúcu a obetavú mamu žiadali rovnaký honorár, aký dostávajú niektoré umelkyne, športovkyne, političky? Ved' byť mamou je povolanie na 24 hodín denne a prakticky do konca života. A asi je veľmi málo spomenúť si na mamu ako takú a na materstvo len na MDŽ, kde vyzdvihnutie ženy - matky sa už ani veľmi nespomína alebo len na Deň matiek, kde materstvo vďaka Bohu spomínané je. Milujúce a obetavé mamy reprezentujú všetkých takto konajúcich, ku ktorým by sme mohli pripočítať misionárov, dobrovoľníkov a mnohých ďalších konajúcich nezištne, lebo im je blízky životný štýl sv. Jozefa i Panny Márie.

Za patróna si sv. Jozefa asi nevyberú alebo vnútorne neprijmú tí, ktorých každý krok bude prerášaný na zisk. Často ani nemusí ísť o veľké sumy. Práve v čase pandémie corona vírusu ako aj v iných hraničných situáciách sa ukázalo množstvo nádherných príkladov nezištosti ľudskej blízkosti, služby obety, u niektorých až po obeť vlastného života. Boli by sme radi, ak by sme mohli svedčiť, že opačných postojov nebolo. Často všetko začína v detstve, ako to bolo aj u Ježiša, ktorý mohol „odkukávať“ Jozefovo správanie a neskôr tak aj sám konal. Takto to vlastne robí každé dieťa. Rodičovský príklad šľachetnosti bude aj ono samo napodobňovať, bude ho praktizovať. Preto treba na to neustále pamätať, ako to spomína v závere svojho príhovoru z 1. mája 2013 Svätý Otec František na generálnej audiencii. Vyzdvihujúc sv. Jozefa robotníka pamätá zároveň na potrebu rozvíjania duchovného rozmeru v živote každého jedného človeka. Preto pre mesiac máj, keď upriamuje pozornosť na prácu, na sv. Jozefa robotníka, nezabudne pripomenúť: „V tomto mesiaci máji by som chcel ešte znova pripomenúť dôležitosť a krásu modlitby svätého ruženca. Keď sa modlíme Zdravas Mária, uvádza nás to do kontemplácie Ježišových tajomstiev. Bolo by veľmi pekné, keby sa najmä v tomto mesiaci v každej rodine medzi priateľmi, ale aj vo farnosti, modlil svätý ruženec či iná modlitba k Ježišovi a jeho panenskej Matke. Spoločná modlitba je vždy vzácnym okamihom, ktorý upevňuje rodinný život a priateľstvo. Naučme sa modliť viac v rodine a ako rodina. Poprosme svätého Jozefa a Pannu Máriu, aby nás naučili byť vernými každodenným povinnostiam, žiť vieru v každodenných skutkoch, dávať viac priestoru Pánovi a vedieť sa častejšie zastaviť a kontemplovať jeho tvár.“

✠ Mons. Stanislav Stolárik
rožňavský biskup

Z článku uverejnenom v časopise Duchovný pastier č. 5/2021, str. 199-206

Použitá literatúra a zdroje:

CRESPI, O., NEGRI, F.: *Józef, człowiek, który prowadzi do Boga*. Częstochowa, Święty Paweł, 2017.

GASNIER, M.: *Józef milczący*, Poznań, Flos carmeli, 2013.

MARTINEZ, R., L.: *Józef słuchający*. Poznań, Flos carmeli, 2014.

PELANOWSKI, A.: *Dom Józefa*. Częstochowa, Wydawnictwo Paulinum, 2017.

SILVA, M., F.: *Bóg wie lepiej*. Kraków, Wydawnictwo AA, 2018.

ŠECHNÝ, J.: *Sv. Jozef v slovách Evanjelija*. Prešov, 1993

<https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/apostolsky-list-patris-corde>

http://www.archivioradiovaticana.va/storico/2013/05/01/p%C3%A1pe%C5%BE_franti%C5%A1ek_spolo%C4%8Dnos%C5%A5_nie_je_spravodlivou,_ak_neposkytne_pr%C3%A1cu/slo-688108

<https://www.tkkbs.sk/view.php?cislocianku=20130501007>